

La toponímia de Canet de Mar (1a part)

Francesc Verdura Campeny

Des de fa temps tots els companys de la redacció del «Sot de L'Aubó» estem plenament d'acord en què en el nostre terme municipal, la qüestió de la toponímia la tenim força incompleta i que mai s'ha fet cap esforç per posar-hi ordre.

Ja des del principi de la nostra actuació, en els suggeriments que férem a l'ajuntament per posar els noms a les noves vies urbanes de la població, vam prendre l'acord d'assenyalar entre els diversos noms per batejar un nou carrer, posar-hi passant al davant de tota la resta el nom de la toponímia - si és que n'hi havia -, del lloc on estava ubicat. I aquesta premissa no és solament aplicable als nostre carrers, sinó al tot el terme municipal, des de turons, rieres, rials, camins, corriols, boscos, fonts, etc. Tota mena d'accidents geogràfics haurien d'estar senyalitzats en els mapes, coneguts i registrats degudament i saber-ne els seus orígens i conèixer si aquest nom és substitutiu d'algun altre de més antic i el perquè s'ha originat aquest canvi. En una paraula, hauria de ser com una tarja d'identitat com la que portem els ciutadans a sobre per la nostra identificació. Crec que és molt difícil que

hagi arribat als nostres dies cap nom dels que havien imposat a la nostra terra canetenca els primers grups prehistòrics que la van petjar ni tampoc les tribus ibèriques que es van succeir recurrent el nostre terme.

Tampoc en sabem res de la colonització de l'època romana i això sí que és una vertadera llàstima, perquè en temps de l'emperador August ja es va fer un cadastre.

Vegeu el que en diu sobre aquest afer l'il·lustre escriptor Ramon d'Abadal i de Vinyals en el seu llibre «Els precedents antics a la història de Catalunya» en la pàgina 158. «L'Emperador havia manat de fer-ho per tot l'Imperi i després s'anà renovant sovint. No hi ha cap raó per a pensar que no el tenim de les terres catalanes almenys d'aquelles on l'administració romana aconseguí establir-se sòlidament.

La il·lusió que ens faria, als qui ens ocupem d'aquests temes, de tenir-ne una còpia! Malauradament, no ens n'ha arribat el rastre més petit. Sabem, per disposicions legals del temps, que hi hauríem trobat per a cada circumscripció ciutadana un inventari de les propietats rústiques existents dintre el terme, amb expressió de la superfície corresponent en terres de

sembradura, vinyes amb el nombre de ceps, d'oliverars amb el d'oliveres plantades; amb l'extensió del prat, de pastures, de bosc; amb el nom del propietari el de dos veïns que el flanquegessin. En fi, més o menys, aproximadament, el que ens dóna un cadastre actual. Ni que fos aproximatiu, el sol propòsit de dreçar un semblant document, intentat uns dos mil anys enrera, ja ens dóna una idea del nivell on havia arribat aquella civilització romana en la qual anàvem integrant-nos.»

Les lamentacions no ens porten enlloc, per tant, hem cregut que és el moment oportú de posar fil a l'agulla i mirar de recuperar el que puguem dels temps passats. S'ha de tenir present que, en no haver-hi una sensibilitat, moltes vegades deixem perdre topònims molt antics per substituir-los per nous mots, cosa que fa que al llarg dels temps es vagin perdent sense deixar cap rastre per l'esdevenidor.

Posar un nou topònim no fóra cap mal, sempre que en conservéssim l'antic en el record.

Així doncs, el que pensem fer és una fitxa de tots els topònims actuals amb una explicació clara que es refereixi al lloc de la seva

ubicació, el que significa el nom actual i els antics que el precediren junt amb les dades aproximades (generalment per segles).

Pensem fer-nos a mans mapes del nostre terme municipal, els quals numerarem un per cada segle i anar-hi posant tots els mots que en coneguem al segle que corresponguin.

Això serà una tasca que no ha de ser com una foguerada, que duri poc temps i que després es deixi. Ha de ser una tasca pacient i seguida, la qual no tindrà final, ja que quan en surti un de nou i hagi pres carta de naturalesa i estigui ben arrelat, s'haurà de modificar la seva fitxa corresponent explicant el perquè del canvi, deixant, emperò, escrits al seu costat tots els seus antecessors.

Avui que la ciència de l'electrònica es mou tan ràpidament, una vegada iniciada la tasca de recerca, si en tinguéssim una bona quantitat de retrobats es podria mirar de digitalitzar-la en una pantalla electrònica i aquesta ser posada en algun lloc públic de la població.

Podria anar a fer-hi les consultes qui li convingués i sabria a l'instant el lloc pel qual s'interessés amb tota la toponímia retrospectiva.

Per fer tot això necessitarem la complicitat de tots els canetencs. Tots els que en coneguim algun, sigui el nom d'un riu, un bosc, una font, etc. no haurien de fer més que comunicar-ho i es procediria a la inscripció del mot. Tot plegat és molt senzill i sobretot barat. No porta despesa de cap mena ni al que comunica la troballa ni al que en pren el registrament ni a les autoritats ni a ningú. To-

Placa de la riera Gavarra

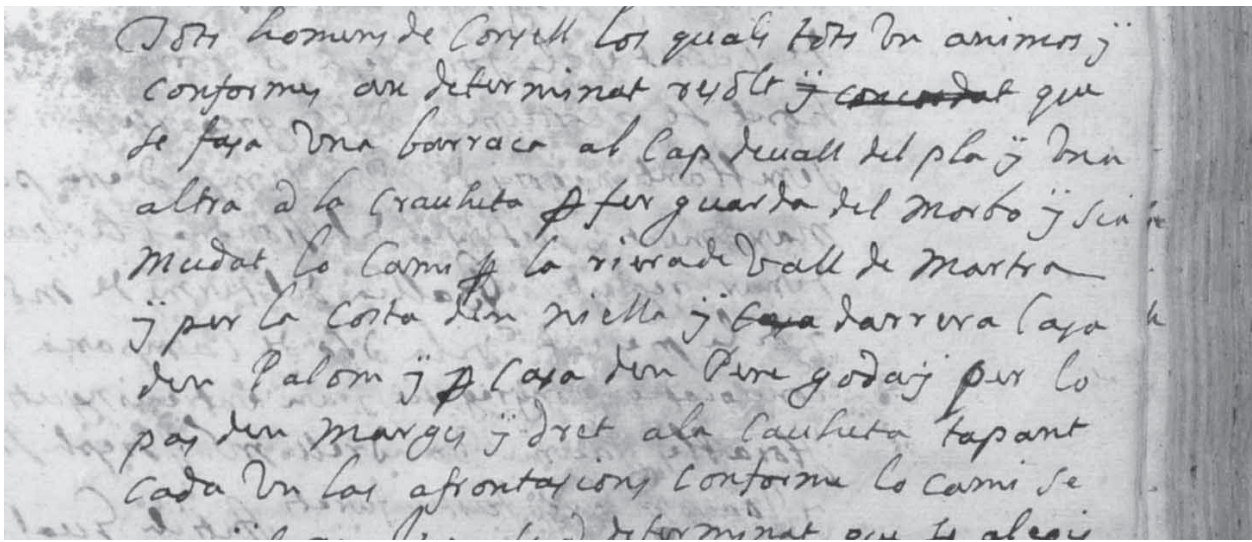
tes les coses com aquesta que no s'han de pagar amb diners, si no es porten a terme és per deixadesa de tots plegats. Vegem, doncs, que amb un mínim d'esforç i amb molta curiositat es pot fer un treball que ens ajudarà a conèixer més bé el nostre terme municipal a tots plegats. A tall d'exemples pràctics posaré alguns casos que ens han ocorregut en el decurs d'aquests darrers anys i que els considero molt il·lustratius. El primer fou arran de la instal·lació d'una placa de la riera Gabarra i del dubte que tenien les autoritats canetenques de si era correcte posar el nom amb b alta o v baixa. La polèmica que va generar va obligar a fer un estudi al principal lingüista de la població, en Joan Oms Campeny el qual en la revista «La Plaça de la Llenya», en el fascicle 41 del tercer volum, va escriure un article sobre aquest tema, que va titular «La riera Gavarra». En aquest escrit àmpliament documentat demostra que el mot *Gabarra* no es troba en l'idioma català i que en canvi *Gavarra* que és el nom d'una mata espinosa que anome-

nem esbarzer i que és molt comú a tota la nostra geografia.

Davant unes proves tan evidents l'ajuntament va dir que es tindria en compte el suggeriment per si en un futur s'havia de posar algun nou rètol. I el cas es va deixar per resolt.

Doncs bé, al cap d'uns anys el nostre malaguanyat amic, en Francesc Soler Gibert remenant antigues escriptures de propietats d'immobles canetencs, va trobar -hi inscrit el cognom *Gabarra*. Això va demostrar que no es tractava de cap topònim sinó, d'un cognom i aquests s'han de respectar sempre en la seva forma original. Si quan es va posar el nom al carrer s'hi hagués posat per davant el nom propi d'aquest senyor seguit del cognom ja no s'hauria generat cap dubte.

Un segon cas amb el qual m'he trobat actualment. Resseguint un dels llibres d'actes dels recuperats recentment per l'ajuntament, cercant informació sobre una epidèmia de pesta que va sofrir Canet a mitjans del segle XVII, en arribar a la pàgina 1061 bis datada el 28 de juliol de 1650

Fragment de l'acta municipal de la pàgina 1061 bis del 28 de juliol de 1650

vaig torbar un fragment de la mateixa que diu així.

«Tots homens de Consell los quals animosos i conformes han determinat i resolt, que es fassa una barraca al capdavall del pla i fora ciutat en lo camí de la riera de Vall de Martra i per la costa d'en Niella hi haja darrera casa den Palom i de casa den Pere Goday per lo pas den Marges i dret a la Creueta tapant cada un de les afrontacions conforme el camí de assenyalarà.» Es refereixen a obrir un camí de pas obligatori per aquesta via de tot foraster que vingués per la carretera i que no volien que passés per dintre la població per evitar el contagi. La barraca era per el guarda que vigilava la barrera a l'entrada del costat de Sant Pol i se'n féu una altra igualment a la sortida de la Creueta al costat d'Arenys. Tots els topònims que cita avui en dia són plenament vigents, de manera que instantàniament, a pesar d'haver transcorregut més de tres segles i mig, la lectura d'aquest itinerari ens és avui dia perfectament comprensible i tot gràcies a que s'ha conservat els topònims que regien en aquells

temps. De ser els topònims de llavors diferents dels que usem actualment, intuir l'itinerari del camí del morbo ens hauria obligat a fer un sens fi d'indagacions, que hauria pujat un gran nombre d'hores i amb un resultat imprecís. Posem un tercer exemple de la mateixa època, però aquest en sentit negatiu.

En el mateix llibre de l'anterior cas, a la pàgina 1653 en acta del 20 d'agost de 1653, en el moment culminant de la virulència del flagell de la pesta diu així. «Se ha determinat que se prengui la casa de Joan Nogueras i Plana i la casa de Bernat Ferran de morberia.»

«Item. Se ha determinat que se fassa un altra morbo i que sien quatre i és anomenat Miquel Batlle.

Joan Paratge és de contra parer en rahó de fer la morberia a montanya.»

Aquest senyor tenia la seva finca limitant amb la de l'església Vella, d'aquí segurament li venia la seva preocupació, que de la manera en què estaven les coses no se li expropiessin les terres. En la pàgina 1080 del mateix llibre es diu: «Item. Que nos

dóna entrada a persona alguna de casa den Catà i den Lligada fins altra cosa sia ordenat.»

Amb tots aquests paràgraf extrets d'aquestes actes sabem que les cases de Joan Nogueras Plana, de Bernat Ferran, de Catà i de Lligada estaven manllevades i servien de morberies. Estaven situades a muntanya i pels volts de l'Església Vella.

Tot això és evident, però el que no sabem és a quin lloc exacte estaven situades. És possible que algunes hagin estat enderrocades o altres transformades i hagin adoptat un altre nom. Si els topònims haguessin conservat fins avui com els del camí de morbo sabríem exactament a quin lloc estava instal·lat el campament. Ara sols sabem que era pels volts de la vall de Pera.

Vegeu si ens és necessari per qualsevol estudi del nostre passat tenir la toponímia ben ajustada i que si del que volem començar a posar en ordre ens en sortim, amb l'ajuda de tots, podria ser un gran pas endavant per la nostra història local.

FRANCESCVERDURA CAMPENY